

MÔ HÌNH LIÊN KẾT SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP CỦA NÔNG DÂN VIỆT NAM HIỆN NAY

TS. ĐOÀN TRANH

Trường Đại học Duy Tân

Tổ chức sản xuất trong nông nghiệp là việc phối hợp các nguồn lực, điều kiện của sản xuất nông nghiệp thông qua việc thiết lập các hình thức kinh doanh nhằm thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ cụ thể của sản xuất nông nghiệp. Do đó, phát triển tổ chức sản xuất trong nông nghiệp, chính là phát triển các hình thức tổ chức sản xuất phù hợp với qui mô và trình độ tổ chức sản xuất nông nghiệp nhằm không chỉ tạo ra sản lượng cao mà còn đem lại giá trị kinh tế cao của nông sản sản xuất ra; ngoài ra, phát triển các hình thức liên kết kinh tế trong sản xuất và tiêu thụ nông sản cũng là một trong những nội dung quan trọng của phát triển tổ chức sản xuất trong nông nghiệp trong giai đoạn hiện nay.

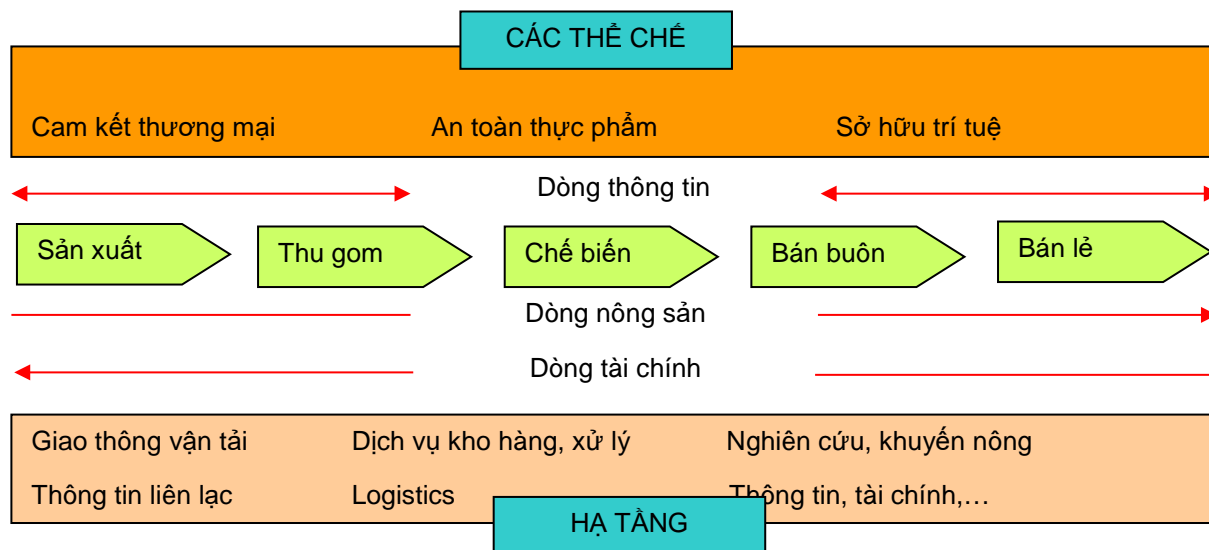
Do đặc điểm của sản xuất nông nghiệp luôn gắn với quá trình sinh học của cây trồng vật nuôi, nên các hình thức tổ chức sản xuất phổ biến trong sản xuất nông nghiệp là hình thức tổ chức sản xuất của hộ nông dân và trang trại. Ngoài ra, còn có các hình thức hợp tác xã và các doanh nghiệp sản xuất nông nghiệp.

Dù được tổ chức dưới các hình thức sản xuất nào thì các đơn vị sản xuất trong nông nghiệp không thể đạt hiệu quả kinh tế nếu không hợp tác và liên kết kinh tế. Liên kết kinh tế là một phương thức đã xuất hiện từ lâu trong hoạt động kinh tế, nó là sự hợp tác của hai hay nhiều bên trong quá trình hoạt động, cùng mang lại lợi ích cho các bên tham gia. Liên kết kinh tế trong nông nghiệp là sự hợp tác của các đối tác trên chuỗi ngành hàng nông sản để đưa nông sản từ nơi sản xuất đến nơi tiêu thụ nhằm tìm kiếm những cơ hội đem lại lợi nhuận từ sự liên kết này.

Một hình thức liên kết kinh tế trong nông nghiệp được xem là tiến bộ khi nó đạt được các tiêu chí: 1) Liên kết đó đảm bảo tôn trọng tính độc lập của các đơn vị sản xuất nông nghiệp đối với sở hữu tư liệu sản xuất và sản phẩm sản xuất ra; 2) liên kết đó phải tăng khả năng cạnh tranh của nông sản sản xuất ra như về chi phí, mẫu mã, an toàn thực phẩm; 3) liên kết đó phải bền vững và đảm bảo phân chia lợi ích phù hợp giữa các đối tác, đặc biệt đối với nông hộ; 4) liên kết đó đảm bảo nông sản đáp ứng được nhu cầu của thị trường trong nước và quốc tế.

Hiện có hai mô hình liên kết được xem là tiến bộ đối với các nông hộ và các đơn vị sản xuất nông nghiệp là liên kết ngang và liên kết dọc. Liên kết dọc thể hiện sự liên kết giữa nông hộ và trang trại với các đối tác trên chuỗi ngành hàng nông sản. Còn liên kết ngang là sự liên kết của các nông hộ và trang trại nhằm tạo ra các vùng chuyên canh để thực hiện được các đơn hàng lớn.

Để đưa được nông sản từ nơi sản xuất đến bàn ăn của người tiêu dùng, mỗi ngành hàng của nông sản sẽ tạo nên chuỗi ngành hàng của riêng nó. Chuỗi ngành hàng là tập hợp các tác nhân (hay các bộ phận hợp thành của tác nhân) kinh tế qui tụ trực tiếp vào việc đưa ra một sản phẩm cuối cùng. Chuỗi ngành hàng được xem như là chuỗi cung cấp của ngành hàng đó. Ở mỗi khâu của chuỗi ngành hàng nông sản được chuyển từ đối tác này sang đối tác khác, và qua mỗi khâu giao dịch sẽ làm cho giá trị nông sản tăng thêm. Nhưng trên hết chuỗi ngành hàng thể hiện một hệ thống liên kết các đối tác trên chuỗi để nâng cao hiệu năng hoạt động và chất lượng của chuỗi cung cấp.

Hình 1: Các đối tác tham gia trên chuỗi ngành hàng nông sản

Chuỗi ngành hàng liên kết chặt chẽ từ người sản xuất, người thu gom, người chế biến, người bán buôn và người bán lẻ (hình 1). Ngoài ra, để đảm bảo cho các đối tác cải thiện tốt hơn các hoạt động của chuỗi thì hạ tầng và thể chế được xem như các hoạt động phụ trợ. Hạ tầng của chuỗi như giao thông, thông tin liên lạc, dịch vụ kho hàng và logistics, và các dịch vụ khác như thông tin thị trường, khuyến nông, nghiên cứu, dịch vụ tài chính. Các thể chế của chuỗi được xây dựng qua các tổ chức quốc tế, trong nước, địa phương và các hiệp hội; trong đó các luật về thương mại, các qui định về phương pháp sản xuất tốt, an toàn thực phẩm, chất lượng sản phẩm; đóng gói, vận chuyển, bảo vệ môi trường; thực hành lao động, hợp đồng và sở hữu trí tuệ.

